

DESCOBRIM CASSÀ

GREC > GRUP DE RECERCA I ESTUDIS CASSANENCS

OCTUBRE 2017

8

COORDINACIÓ: Arxiu Municipal de Cassà de la Selva

Càntut 2016, al Centre Recreatiu (DQ Foto/Festival Càntut)

CANTÒTUM EL CANT POPULAR

Algú podria pensar per què un festival de recuperació del cant popular més genuí com el Càntut s'instal·la en un poble com Cassà, que si bé té una forta tradició musical, pot semblar massa obert per servir tradicions. Però és que, més enllà de factors com la predisposició municipal, ho tenim ben merescut. El nostre poble té un tresor melòdic vocal històric i ben viu encara: una agrupació de la categoria de l'Orfeó Catalunya i tres corals a l'actualitat; una

joia amagada com la Colla dels Tranquils i dos grups de taverna sempre a punt; un estudiós de l'etnologia i el cançoner com Mn Xavier Carbó; dotzenes de mainades que avui practiquen el cant improvisat; infinitat de grups i més que notables solistes de tots els estils. Com a Can Tramuntana, tan ben reflectida amb el xotis d'Antoni Mas, a Cassà hi tenim de tot i us en farem un petit tast en aquest número dedicat a l'instrument més versàtil i popular: la veu.

ELS VOCALISTES

Als anys 40 i 50 arriba la megafonia i la veu s'imposa a totes les formacions. Els primers vocalistes oficials de La Selvatana foren en Pere Camps i en Tomàs Grau i força més tard la també cassanenca Dolors Teixidor. A La Principal de Cassà el cantant era en Lluçia Casellas i, ja en èpoques més recents, en Joan Casellas, amb un incís de la Carme Cadanet. Als gloriosos seixanta, amb l'esclat del pop, a Cassà apareixen els Estels Blaus. El primer vocalista del grup va ser en Xevi Carrera i després en Rafa Vilanova (La Salseta). En Benet Nogué (piano) i en Josep M. Cassà (bateria), també hi posarien veus. Si Estels Blaus eren els més populars, els més professionals van ser Els Supers, sota la direcció d'en Francesc Camps (veu i piano); el vocalista (a més de saxo i clarinet) era en Paco Cadanet. El 1966 un grup de joves cassanencs fundà Els Smokings. Com a veu i guitarra hi trobem en Joan Sayeras (Johnny). La moda de les discoteques i la música enllaunada va fer desaparèixer moltes d'aquestes formacions i el que es mantingué viu fou el conjunt de Festa Major: Òxid, amb en Manel Matilla i la Roser Salart com a veus principals. També en Quim Coll al grup Kirtana, la Farners Puente a La Banda del Drac, la Sara Ayerbe al grup VandNit, l'Alba Ferrés a l'orquestra Amoga de Vidreres i la veu potent d'en Lluís Brugué amb Net Flanders, que feia saltar els auditoris més roents. Tots ells, alguns en actiu, i d'altres que segurament ens hem deixat, són la viva expressió del cant ballable i festiu a casa nostra.

La nostra tradició de cant popular, com a tot arreu, es perd en la llunyania dels temps. Des de sempre, i molt més que ara, es cantava en qualsevol ocasió: treballant, divertint-se, a l'església o per pur esplai. Que cantaven aleshores ho podem conèixer una mica gràcies a la cura de Mn. Xavier Carbó que a principis del s. XX es va entretenir a recollir un compendi de cançons de Cassà i rodalia. Una veritable joia de quadern on hi trobem un deversall de cançons, 158, la majoria d'elles avui desconegudes pels cassanencs i les sabudes són: *Catarieta, Els fadrins de Sant Boi, el comte Arnau...* a través segurament d'audicions de grups de música tradicional, puix dóna la impressió que ja aleshores molta part del cançoner devia ser comú, encara que amb variants, a tot el país. Un àmbit important de la interpretació vocal, en aquest cas devota, són els goigs. Tot i que són coneguts de molt més enrere, en tenim referència dels que es cantaven al segle XIX en honor al santoral de la població. Aquí sí que parlariem de composicions anònimes però en algun cas ben

Els goigs de la Mare de Déu de les Sogues

Dels goigs a la

La Coral Bell Resso en un concert de Nadal (AMCS Llumiguia)

específiques del lloc perquè el sant és molt exclusiu, sigui perquè la lletra difereix d'altres. Es tracta d'una tonada repetitiva i fàcil que era entonada per tots els fidels. Els que han arribat fins als nostres dies són els de la Mare de Déu de les Sogues, però en tenim molts d'altres que guarnien les festes patronals de la paròquia i els veïnats. Una altra gran manifestació popular de la qual sortosament tenim un gran referent: els grups de caramelles. Als voltants de pasqua, colles de jovent de diferents veïnats passaven de nit pels masos i entonaven cançons ben diverses, algunes fins i tot d'elaboració pròpia, per divertir-se, engalipar alguna noia o, si més no, arreplegar algun ou per menjar. A Cassà fins fa ben poc pervivia un grup excepcional, que de grans van tornar a actuar, sobretot amb motiu de la Festa de Sant Vicenç d'Esclat: la Colla dels Tranquils. Liderada per Lluís Carbó *Sacot* tenien un extens i valuós cançoner que ha merescut ser editat en Cd per Cultura Popular de la Generalitat. Amb l'únic acompanyant d'unes pandretes enfilaven tonades com el primigeni *Cant dels ocells* o tantes d'altres amb temàti-

ques tan devotes com picardioses o sentimentals. D'alguna forma hereus d'aquells cantadors, encara que aquest cop orientats més cap al cant festiu de taverna, tenim dos grups ben vius: els Trefins i després els Panxuts. Aquests, de forma desinteressada com sempre havia sigut, amenitzen infinitat de vetllades a Cassà i arreu amb un repertori de peces ben conegudes, siguin havaneres o balades de top tipus i també a vegades amb composicions pròpies, que en el cas dels primers són obra del reconegut compositor Antoni Mas i en l'altre, de Xevi Tarrés. Cal destacar entre totes *La botiguera*. També citarem en el camp compositiu, el *Romanço del taper* obra de Jaume Arnella el 1989. I el que també recull magníficament aquell esperit ancestral de composicions senzilles i espontànies és la nova tradició de glosa d'improvisació dels nens de l'escola Puig d'Arques, impulsada per la professora Gemma Pla. Un capítol a part mereix el cant coral, que a Cassà ha tingut també una rellevància especial. A banda de l'Orfeó La Tenora, creat el 1895 al redós del Centre Republicà, és molt

balada

de destacar l'Orfeó Catalunya que dirigí Mn. Gabriel Garcia els quatre primers lustres del segle XX. Un cor parroquial que s'arribà a comparar amb l'Orfeó Català i que gaudí de grans elogis a l'època i merescué fins i tot un vers dedicat per Joan Maragall.

Aquestes agrupacions corals reviscolaren als anys 60 de la mà del Col·legi La Salle i a partir del 1980 amb l'avui ben consolidada Coral Bell Resson, impulsada i dirigida fins fa ben poc per Montse Casanova, que té també la seva agrupació infantil, L'Esclop. Com a darrera fornada s'ha incorporat amb gran èxit al panorama coral local el grup Tutti Veus, dirigit per Anna Pérez, amb un repertori rítmic i molt actual.

I també caldria parlar dels intèrprets individuals: de l'experimentat Josep Cruanyes, baríton del grup Els Pescadors

sedas, cantant per infants, de la jove Gemma González, participant a l'*Oh happy day* televisiu; del seu pare, Beto González, gran intèrpret de repertori nicaragüenc i sudamericà; de Marta Pérez, compositora, cantautora i component del grup femení d'havaneres Les Anxovetes, de la Roser Salart o tants d'altres.

Al llarg de l'any hi ha encara sortosament moments per donar protagonisme a nous o vells intèrprets, com és el dimarts de la Festa, amb actuacions arreu del poble, on es puguin deixar anar purs aficionats amb motiu d'alguna gresca de cafè, dels sopars de carrer o de la clàssica sobretaula de Sant Vicenç amb l'acordió de Ferran Martínez, on hem pogut sentir veus tan impostades com la de la Carme Suñer o en Josep Maria Martí, o en Josep Serrano. I

Els Trefins en un concert al Bar Font (Arxiu de LLumiguia)

de l'Escala o Albert Martínez, reconegut intèrpret de teatre musical, a la ja citada Anna Pérez, que a més d'haver estat vocalista de Burman Flash també ha fet moltes actuacions acompanyada de Xevi Vallès, de la Carmina Rabas-

com no, la recent iniciativa del Càntut, la primera edició del qual es va celebrar l'any passat a la nostra vila, un homenatge a la joia de la tradició de la nostra música vocal que en aquest *Descobrim Cassà* hem volgut compendiar.

Càntut : les cançons dels nostres avis

En l'antiguitat, el fet de cantar formava part de la quotidianitat d'una majoria de la gent. Com el parlar, era una expressió normal i necessària per transmetre coneixements, notícies, valors morals, per establir relacions, per crear comunitat o també per divertir-se.

Amb aquest teló de fons, neix el projecte Càntut, format per dues branques relacionades. D'una banda, un web que recopila en àudio i vídeo més d'un miler de cançons de tradició oral recollides de gent gran d'arreu de les comarques gironines. Una feina ingent d'una seixantena de "caçadors de cançons" amateurs que han cedit els seus enregistraments sorgits de cassetts polsosos o de l'última tecnologia dels telèfons mòbils.

De l'altra, un festival realitzat a Cassà de la Selva, la segona edició del qual tindrà lloc durant el tercer cap de setmana de novembre. L'esdeveniment manté l'objectiu primordial de divulgar i reivindicar aquests repertoris però també el de potenciar el fet humà del cantar en comunitat, el reproduï allò que, no fa pas massa temps, encara feien els nostres avis i àvies al voltant d'una taula, a l'escola, als carrers o feinejant al camp.

L'enginy cantat

Es diu que Cassà de la Selva és poble de músics; de cobla, d'havaneres, de grups de rock, de música folk, de corals, d'orquestra, de grallers, d'animació infantil i ara podríem dir, ben alt i fort, que també és poble de glosadors.

Ja fa uns 18 anys que la glosa va arrelant en el poble a través de la feina que es fa a l'escola Puig d'Arques. Primerament fou en un àmbit més superficial, amb algunes corrandes de repertori i posteriorment amb la Lliga de Glosa Escolar, un treball interdisciplinari que exigeix als alumnes un esforç considerable de rima, mètrica, enginy i ritme musical, en un marc de treball col·laboratiu, i que va merèixer el premi Baldiri Reixac l'any 2012.

Concretament, el 19 de maig de 2017 es va celebrar el decenni de la Lliga amb una jornada entorn de la glosa que va aglutinar tota la població. Podeu fer una ullada al web www.projecteglosa.escolapuigdarques.cat

La llavor està plantada. Ara, cal regar-la entre tots.

Alumnes de l'Escola Puig d'Arques a la celebració dels 10 anys de glosa (Gemma Pla)

> UN ESPAI DESCONEGUT

L'any 1854 en Domingo Rodà i Camps, procedent de Camprodon, s'instal·là al carrer del Molí i obrí un "casino" anomenat Círcol dels Catòlics. A la part posterior, avui baixada de Mossèn Cinto, s'hi edificà un petit teatre que es destruí per un incendi l'any 1893.

Antic local de l'Orfeó Catalunya el 2017 (X. A.)

L'any 1901, ja reconstruït el local, és llogat per l'Orfeó Catalunya i passa a ser el seu local social i sala de concerts. S'acordà decorar-lo, instal·lar-hi llum de gas acetilè i un gran llum "tipus aranya" que "s'encendrà sempre que es cregui convenient". La sala, que durant molts anys serví com a fàbrica de saques, conserva encara avui la seva fesomia.

I UN ESTENDARD CENTENARI

La parròquia serva una petita joia cedida en dissoldre's l'Orfeó Catalunya: un bell estendard finament brodat en seda.

Aquesta senyera és fruit del concurs que va desplegar l'Orfeó i es va estrenar l'any 1904.

Segons relata Josep Bosch és obra de Fèlix de Azua, arquitecte que feu la reforma de l'església, si bé en algun moment s'ha atribuït a Rafel Masó, que també hi presentà una proposta on apareixia el lema "Déu, Pàtria i Art".

On sí que hi intervingué l'insigne arquitecte va ser en elements decoratius al local de l'entitat que malauradament ha desaparegut, igual com passà amb el "Centro"

L'Orfeó Catalunya a Montserrat amb l'estendard, el 1905 (AMCS - Col·l M^a Ll. Dausà)

Per saber-ne més:

Col·lecció de goigs, de J. Bosch. Ed. Cassanenca 1988
L'Orfeó Catalunya, de J. Bosch. Ed. Cassanenca 1985
Els músics de Cassà, de C. Malagrida, Diput. de Girona, 1986
Cassà de la Selva, DDAA, Quaderns Revista de Girona, 1990
Música pop de X. Romero. Plecs Ajunt. de Cassà, 2006
Cassà en directe. Ajuntament de Cassà (CD), 2000
Goigs de pasqua. Fonoteca de música tradicional (CD), 2016

www.cassa.cat/arxiu

> LA COLLA DELS TRANQUILS

La Colla dels Tranquils a la festa de Sant Vicenç als anys 90 (Xavier Albertí)

L'any 1980 quan La Colla recupera la celebració de la Festa d'Esclat es revitalitza la Colla dels Tranquils que canten els goigs de St. Vicenç.

En Lluís Carbó, en Sacot, mantenia la tradició de cantar goigs i caramelles amb la seva colla

des de petit. La darrera formació la componien a més d'en Sacot, Joan Esteve, Pere Bou, Josep Sagué, Joan Bou i Domingo Prunell. Amb els seus 'panderos', instrument d'acompanyament imprescindible, han amenitzat trobades de casals d'avis i celebracions populars. Recentment s'han enregistrat en un CD 18 cançons interpretades pel grup. Va ser presentat en l'edició del festival Càntut de l'any 2016.

LA XIFRA: 10 GOIGS

En un recull facsímil fet per *Llumiguia* l'any 1988 se'n comptabilitzaven nou d'explicitament cassanencs:

Mare de Déu de les Sogues, del Remei i dels Dolors, Sant Martí, Sant Vicenç, Sant Antoni, Santa Margarida, Santa Llúcia, Santa Pellaia i Els Dolors, als quals afegim el del Cor de Maria, localitzat de nou.,

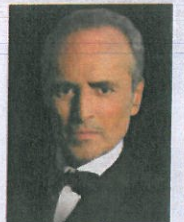
JOSEP CARRERAS I COLL, TENOR D'ARRELS CASSANENQUES

El pare de Josep Carreras va néixer a Cassà de la Selva l'11 d'agost de 1913 i va viure un temps al passeig del Ferrocarril. Té lligams familiars amb els germans cassanencs Carreras Berenguer: la Pilar, en Jordi i la M. Àngels.

El seu fill, Josep Carreras i Coll, va néixer a Barcelona. De petit ja tenia gran afició al cant.

El porten a classe a l'Orfeó de Sants (barri on residien) i inicia la seva escalada en el món del cant líric.

El vincle del gran cantant amb la nostra vila va propiciar una intervenció en els actes de Ciutat Pubilla de la sardana i una generosa aportació per a la gespa del camp de futbol.

NÚMERO 8

MAQUETACIÓ: Quim Massa

EQUIP DE REDACCIÓ: X. Albertí, Q. Bosch, Q. Cadanet, R. Garcia, M. Gener, D. Grau, C. Malagrida, Q. Massa, A. Massip, E. Mestres, Q. Mundet, X. Romero i M. D. Saura.

COL·LABORACIÓ: Editorial Gavarres, Cassà Digital, i *Llumiguia*

IMPRESSIÓ: Ducform

